

ΑΝΑΦΟΡΑ

**Τα Κοινωνικά Δικαιώματα και η Μείωση της Φτώχειας στο επίκεντρο
της αντίδρασης απέναντι στον COVID-19 στην ΕΕ**

**Αξιολόγηση του ΕΑΡΝ των Αναφορών των Χωρών
με προτάσεις για Συστάσεις για Κάθε Χώρα**

Απρίλιος 2020

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2020 σηματοδοτεί μια **νέα εποχή για τους θεσμούς της ΕΕ και την Ευρώπη**, έχοντας νέα ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από το Δεκέμβριο 2019. Η Πρόεδρος της Επιτροπής Ursula von der Leyen στις Πολιτικές Κατευθυντήριες Οδηγίες της περιέγραψε σχηματικά τη δέσμευσή της να σφυρηλατήσει «μια οικονομία που να λειτουργεί προς όφελος των ανθρώπων (...) και να παλέψει για περισσότερη δικαιοσύνη και ευημερία». Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία τίθεται ως η στρατηγική της ΕΕ για ανάπτυξη, διασφαλίζοντας μια «δίκαιη μετάβαση» που ανταποκρίνεται στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, με την ενίσχυση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στη δήλωσή της, υπογράμμισε ότι «πρέπει να γίνουν περισσότερα για την καταπολέμηση της φτώχειας», πράγμα που επαναλήφθηκε από τον Nicolas Schmit, Επίτροπο Απασχόλησης και Κοινωνικών Δικαιωμάτων υπογραμμίζοντας την ανάγκη για «μια στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας».

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έχει αναδιαμορφωθεί για να ανταποκριθεί σε αυτούς τους νέους στόχους της ΕΕ. Η νέα [Ετήσια Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη](#) (ΕΣΒΑ) 2020 αντανάκλα αυτή την αλλαγή, τονίζοντας ότι «η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι αυτοσκοπός» και μια οικονομία πρέπει να λειτουργεί προς όφελος «των ανθρώπων και του πλανήτη». Αυτό αντανάκλαται εν μέρει στις 4 νέες προτεραιότητες της ΕΣΒΑ, που για πρώτη φορά θα περιλαμβάνουν έναν ρητό 3ο κοινωνικό αντικειμενικό στόχο: 1) Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα, 2) Ανάπτυξη Παραγωγικότητας 3) **Δικαιοσύνη** και 4) Μακροοικονομική Σταθερότητα αντικαθιστώντας το προηγούμενο «ηθικό τρίγωνο» επενδύσεων, δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δομικής αναμόρφωσης της Ετήσιας Έρευνας για την Ανάπτυξη του 2019 (ΕΕΑ). Ωστόσο, αν και υφίσταται θετική αλλαγή στο αφήγημα, η ανταπόκριση του ΕΑΡΝ στην ΕΣΒΑ υπογραμμίζει τον **κίνδυνο να γίνει η «πράσινη ανάπτυξη» το κυρίαρχο αφήγημα με ανεπαρκή μέτρα για τη διασφάλιση ότι οι φτωχοί όχι μόνο δεν θα πληρώσουν για τη μετάβαση αλλά ότι θα ωφεληθούν από την ίση προσήλωση στην παραγωγή αποτελεσμάτων όσον αφορά τη φτώχεια, την ανισότητα και τα κοινωνικά δικαιώματα ως μέρος μιας Πράσινης και Κοινωνικής Συμφωνίας**. Χρειάζεται μια συνολική, συνεκτική στρατηγική για μετά το 2020, που να βασίζεται στα κοινωνικά δικαιώματα και που θα υποστηρίζει ένα δικαιότερο οικονομικό μοντέλο κοινωνικής και βιώσιμης ανάπτυξης και θα είναι ευθυγραμμισμένη με την Agenda 2030 και τους ΣΒΑ. Αν και στην ΕΣΒΑ του 2020 γίνεται αναφορά στην επιβεβαίωση της ανάγκης για διάλογο με τις εθνικές κυβερνήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, **δεν γίνεται καμία ρητή αναφορά στις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών**, που αντιπροσωπεύει μια απογοητευτική οπισθοχώρηση σε σχέση με την ΕΕΑ του 2019. Αυτό παρά τη ρητή αναφορά στην εμπλοκή της κοινωνίας πολιτών στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση του 2019 (ενημερωμένων το 2020, αλλά χωρίς καμία αλλαγή ως προς τη σχετική διατύπωση και δέσμευση σχετικά με την ουσιαστική εμπλοκή των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών).

Το 2020, ωστόσο υπήρξε επίσης η χρονιά του **COVID19**, καθώς η επιδημία σαρώνει την

Ευρώπη και τον κόσμο με καταστροφικές επιπτώσεις. Στις 22 Απριλίου, ήταν επιβεβαιωμένα πάνω από 2,5 εκατομμύρια κρούσματα παγκοσμίως με τουλάχιστον 177.445 θανάτους. Η επιδημία επίσης επιφέρει άμεσες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις πέραν των τομέων της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας: με ανθρώπους να χάνουν τις δουλειές τους ή να απολύονται, να βασίζονται σε ανεπαρκή επιδόματα ανεργίας και άλλη οικονομική στήριξη, να πιέζονται ολοένα και περισσότερο από λογαριασμούς, ενοίκια και αυξημένα έξοδα για τροφή/οικιακά είδη, καθώς και την αναστάτωση των σχολείων/προσχολικής εκπαίδευσης και περίθαλψης, και με τον αντίκτυπο της ενδοοικογενειακής βίας ως αποτέλεσμα της κοινωνικής απομόνωσης. Οι άνθρωποι που ζουν στη φτώχεια και οι ευάλωτες ομάδες όπως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα παιδιά από χαμηλά εισοδήματα και οικογένειες, οι άστεγοι, οι μετανάστες και οι Ρομά χτυπιούνται ιδιαίτερα τώρα και στους επόμενους μήνες (βλέπε τη δήλωση του ΕΑΡΝ [εδώ](#) και την [επιστολή προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο](#)) (σημ.μετ. στα αγγλικά). Οι Αναφορές των Χωρών γράφτηκαν πολύ νωρίς για να συλλάβουν τον αντίκτυπο αυτόν, αλλά **θα χρειαστούν επειγόντως αναθεωρήσεις για να διασφαλίσουμε ότι οι Συστάσεις για Κάθε Χώρα του 2020 επανεπικεντρώνονται στις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες των ανθρώπων** για στήριξη μεγάλων δημόσιων επενδύσεων στις θέσεις εργασίας, τα εισοδήματα, και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες περιλαμβανομένης της υγείας, της στέγασης, των κοινωνικών υπηρεσιών και της εκπαίδευσης, με ιδιαίτερη προσοχή σε αποκλεισμένες ομάδες και ευάλωτα άτομα.

Ήδη πριν τον αντίκτυπο του COVID19, η φτώχεια στην ΕΕ παρέμενε σε **απαράδεκτα υψηλά επίπεδα**. Αν και το μερίδιο των ανθρώπων που είναι σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει μειωθεί (AROP), πέφτοντας κάτω από τα επίπεδα του 2008, 110 εκατομμύρια άνθρωποι ή 21,9% του πληθυσμού παραμένουν (στοιχεία Eurostat 2018), καθιστώντας το στόχο της Ευροπε 2020 περί μείωσης της φτώχειας κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια, πολύ μακρινό. Είναι ξεκάθαρο ότι «η οικονομική ανάπτυξη δεν ωφελεί τους πάντες» όπως τονίζεται από την Κοινή Αναφορά για την Απασχόληση 2020. Η σχετική φτώχεια δεν έχει μειωθεί σημαντικά, υπάρχουν επίσης ολοένα και μεγαλύτερα κενά ανάμεσα σε βασικές ομάδες (παιδιά, άτομα με αναπηρίες, μετανάστες, Ρομά). Η ανεργία παραμένει πολύ υψηλή σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Κροατία, η Ιταλία και η Κύπρος. Επιπλέον, μια δουλειά από μόνη της δεν είναι αρκετή για να κρατήσει τους ανθρώπους εκτός φτώχειας, με τη **φτώχεια στην εργασία να βρίσκεται στο υψηλότερο σημείο της (9,6%), ουσιαστικά ψηλότερα από το 2008 (8,5%)**. Ο μέσος όρος φτώχειας στην ΕΕ επίσης κρύβει ένα **ανησυχητικό κενό στα ποσοστά φτώχειας σε ολόκληρη την Ευρώπη**. Ενώ έχει υπάρξει μείωση στο ποσοστό φτώχειας κατά AROPE στη Βουλγαρία, την Κροατία, την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, τη Λετονία, την Πολωνία και τη Ρουμανία; στην Εσθονία και την Ολλανδία έχει υπάρξει αύξηση. Το 2018, το ένα τρίτο του πληθυσμού βρισκόταν ακόμα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε τρία Κράτη Μέλη της ΕΕ: τη Βουλγαρία (32,9 %), τη Ρουμανία (32,8%) και την Ελλάδα (31,8 %). **Η νέα προσέγγιση της ΕΕ που βασίζεται σε μια ισχυρή Στρατηγική κατά της Φτώχειας στη ΕΕ (που διασφαλίζει πρόσβαση σε δημόσιες και απαραίτητες υπηρεσίες ποιότητας, κοινωνική προστασία και θέσεις εργασίας ποιότητας) και ένα Σχέδιο Δράσης για τη στήριξη της εφαρμογής του ΕΠΚΔ θα οδηγήσει σε συγκεκριμένα αποτελέσματα για τη**

φτώχεια και τα κοινωνικά δικαιώματα.

Η πρώτη «δοκιμασία» της «κοινωνικής και βιώσιμης» προσέγγισης της ΕΕ και της ανταπόκρισής της στα κοινωνικά δικαιώματα/τους ΣΒΑ είναι οι [Αναφορές των Χωρών](#) για το 2020. Στην αναφορά αυτή, το ΕΑΡΝ **παρουσιάζει την εκτίμηση των μελών μας για τις Αναφορές των Χωρών για το 2020 στο πλαίσιο του COVID19**, παρακολουθώντας την πρόοδο σχετικά με τη φτώχεια και τα κοινωνικά δικαιώματα μέσα από το στόχο για τη φτώχεια του Europe 2020, την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και τους ΣΒΑ καθώς και την ανατροφοδότηση σχετικά με τις Συστάσεις για Κάθε Χώρα του 2019. Αυτό περιλαμβάνει μια εκτίμηση προόδου για τη συμμετοχή των ανθρώπων που βιώνουν φτώχεια και των ΜΚΟ στα Κράτη Μέλη και την αντανάκλαση στις Αναφορές των Χωρών. Στο τέλος, **παρέχουμε έναν πίνακα Χώρας προς Χώρα με προτάσεις των εθνικών μελών για Συστάσεις για κάθε Χώρα του 2020**. Συλλαμβάνουμε εδώ τα κυρίαρχα μηνύματα από αυτές τις προτάσεις – τόσο τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες όσο και τις μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις.

Η αναφορά στοιχειοθετήθηκε με τη συνεισφορά 20 εθνικών δικτύων ΕΑΡΝ και 3 Ευρωπαϊκών Οργανώσεων. Γραπτές συνεισφορές υπέβαλαν 17 εθνικά δίκτυα (Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Γερμανία, Δανία, Εσθονία, Γαλλία, Κροατία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λετονία, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο), η Age-Platform (ευρωπαϊκό δίκτυο μκο ατόμων ηλικίας 50+, που στόχο έχει να δώσει φωνή και να προωθήσει τα συμφέροντα των 200 εκατομμυρίων πολιτών αυτής της ηλικίας στην ΕΕ και να ενημερώνει πάνω σε ζητήματα που τους αφορούν περισσότερο), η Eurochild (δίκτυο οργανώσεων και ατόμων που εργάζονται με/για τα παιδιά στην Ευρώπη) και η IFSW (Διεθνής Ομοσπονδία Κοινωνικών Λειτουργιών). Η αμοιβαία μαθησιακή ανταλλαγή που είχε σχεδιαστεί να γίνει στη Μαδρίτη 19-21 Μαρτίου αντικαταστάθηκε από μια on-line ανταλλαγή μέσω webinar στις 2 Απριλίου στην οποία συμμετείχαν 20 εκπρόσωποι από εθνικές και Ευρωπαϊκές Οργανώσεις.

Βασικά Μηνύματα και Συστάσεις

Επισημαίνουμε εδώ τα κύρια μηνύματα και τις συστάσεις για τις Συστάσεις για Κάθε Χώρα 2020 κάνοντας περίληψη των συστάσεων των μελών από τα κεφάλαια 3 και 4.

Συστάσεις προτεραιότητας COVID19

Στο πλαίσιο της επιδημίας COVID19, τα περισσότερα μέλη του ΕΑΡΝ τόνισαν την επείγουσα ανάγκη να αναθεωρηθούν οι Στόχοι για Κάθε Χώρα 2020 για να δοθεί προτεραιότητα στην άμεση οικονομική και άλλη στήριξη προκειμένου να υπάρξει εγγύηση των δικαιωμάτων των ανθρώπων και του βιοτικού επιπέδου, όχι μόνο οικονομική στήριξη προς εταιρείες/αγορές. Συγκεκριμένα, προστασία της υγείας των ανθρώπων και πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας/περίθαλψης, υπεράσπιση θέσεων εργασίας, διασφάλιση επαρκών εισοδημάτων και βιοπορισμού. (Βλ. επίσης κεφάλαιο 2.4 σχετικά με τον αντίκτυπο του COVID19).

1. Ενσωμάτωση εκτίμησης φτώχειας/κοινωνικού αντίκτυπου

Είναι απαραίτητο να παρακολουθήσουμε άμεσα τον αντίκτυπο του COVID19 στις φτωχές και αποκλεισμένες ομάδες, καθώς και τα μέτρα πολιτικής που προτείνονται: ιδιαίτερα, μέτρα που έχουν να κάνουν με φόρους/επιδόματα/επιχορηγήσεις για να ελέγξουμε ποιος κερδίζει/χάνει, να διασφαλίσουμε ότι η φτώχεια δεν αυξάνεται ούτε η ανισότητα διευρύνεται. Θα πρέπει να περιλαμβάνει τον αντίκτυπο στην ισότητα των φύλων/διανεμητικό και να επικαιροποιεί τις κατευθύνσεις της πολιτικής (Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο).

2. Ενίσχυση υπηρεσιών δημόσιας υγείας και κοινωνικής περίθαλψης ποιότητας

Η κρίση του COVID19 έχει τονίσει τις ανεπάρκειες των συστημάτων υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο, και την ικανότητα να προλαμβάνουμε και να θεραπεύουμε τις ασθένειες. Η βραχυπρόθεσμη επένδυση και στήριξη για την πιο αποτελεσματική διαχείριση της τρέχουσας κρίσης πρέπει να ενισχυθεί από τη δέσμευση για αύξηση της χρηματοδότησης καθολικών, δημόσιων υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης ποιότητας, μειώνοντας τις ανισότητες σε σχέση με την υγεία και διασφαλίζοντας ότι κανένας δεν θα μείνει πίσω (Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο).

3. Προτεραιότητα στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και την κοινωνική προστασία, συνεχίζοντας

τις αυξήσεις

Πολλές χώρες ενισχύουν τη στήριξη εισοδήματος ως βραχυπρόθεσμο μέτρο για εκείνους που επηρέασε ο COVID19: αυξάνοντας τα επίπεδα/την κάλυψη του ελάχιστου εισοδήματος και τα επίπεδα του επιδόματος ανεργίας. Αυτά πρέπει να αυξηθούν περαιτέρω, με απλοποιημένα συστήματα πρόσβασης, αποφεύγοντας τη δημιουργία συστημάτων 2 επιπέδων ή αρνητικές προϋποθέσεις. Πρέπει να συνεχιστούν ως μακροπρόθεσμες επενδύσεις για να έχουμε ανθεκτικά κράτη πρόνοιας και κοινωνικά συνεκτικές κοινωνίες (Βέλγιο, Δανία, Ιρλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο).

4. Προστασία της εργασίας/ αποτροπή της επισφαλούς εργασίας/ επαναξιολόγηση της εργασίας πρώτης γραμμής

Πρέπει να υπάρξουν δεσμεύσεις για θέσεις εργασίας ποιότητας, αποτρέποντας την αύξηση της επισφαλούς εργασίας, ενισχύοντας την προστασία/τα δικαιώματα της εργασίας, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία ασχέτως του εργασιακού καθεστώτος. Ο COVID19 αποκάλυψε ότι οι πολύ σημαντικοί εργαζόμενοι της πρώτης γραμμής σε μια σειρά τομέων της οικονομίας περιλαμβανομένων της υγείας, της περίθαλψης, των υπηρεσιών νοικοκυριού/οικιακών και του λιανικού εμπορίου πληρώνονται ελάχιστα. Πρέπει, επομένως, να αναληφθεί επείγουσα δράση για την αύξηση των μισθών/βελτίωση των εργασιακών συνθηκών και των συνθηκών πληρωμής, σε αυτούς τους τομείς: έχοντας κυρίως αντίκτυπο στις γυναίκες, τους μετανάστες, τις εθνικές μειονότητες και άλλους ευάλωτους εργάτες (Ηνωμένο Βασίλειο).

5. Διασφάλιση ότι οι φτωχοί άνθρωποι δεν πληρώνουν εξαιτίας της λιτότητας

Η ΕΕ πρέπει να μάθει από την κρίση του 2008. Να διασφαλίσουμε ότι οι τελικές μειώσεις του δημόσιου χρέους/ελλείμματος δεν εμποδίζουν την ύπαρξη μέτρων λιτότητας που θα αυξήσουν τη φτώχεια και υπονομεύσουν τη βιώσιμη ανάκαμψη. Η δέσμευση στους ΣΒΑ/την Agenda 2030 υπογραμμίζει την ανάγκη να διασφαλίσουμε ότι η αυξημένη δέσμευση για δημόσιες υπηρεσίες και κράτη πρόνοιας καθοδηγούνται από δικαιότερες αναδιανεμητικές φορολογικές πολιτικές (Ηνωμένο Βασίλειο, Πορτογαλία).

Συνολικά Μηνύματα για ΣΚΧ βάσει των Αναφορών των Χωρών

- 1. Διασφάλιση μακροοικονομικών πολιτικών, στήριξη κοινωνικών δικαιωμάτων και μείωση της φτώχειας**
- 2. Προτεραιότητα στη μείωση της φτώχειας, εφαρμόζοντας κοινωνικά δικαιώματα και ΣΒΑ, με προτεραιότητα στις ολοκληρωμένες στρατηγικές για την καταπολέμηση της φτώχειας, περιλαμβανομένης μιας στρατηγικής της ΕΕ.**
- 3. Στήριξη πρόσθετων ολοκληρωμένων στρατηγικών για βασικές ομάδες σε κίνδυνο.**
- 4. Επείγοντως βελτίωση της επάρκειας και της κάλυψης του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και της κοινωνικής προστασίας**
- 5. Εγγύηση των δικαιωμάτων σε δημόσιες & ζωτικές υπηρεσίες: υγεία, στέγαση και κοινωνικές υπηρεσίες**
- 6. Αντιμετώπιση των εμποδίων στην πρόσβαση σε θέσεις εργασίας ποιότητας και της φτώχειας μέσα στη δουλειά.**
- 7. Επένδυση σε καθολική, δωρεάν, δημόσια εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση.**
- 8. Ενδυνάμωση της ουσιαστικής συμμετοχής των ανθρώπων που βιώνουν φτώχεια & των ΜΚΟ που τους στηρίζουν σε όλα τα επίπεδα.**